

Almanach

För Året

Efter vår Frälsares CHRISSTI Födelse,

1781.

En LUNDS Horizont.

Eller 55 grad. 42. min. Pol-högd och 17 $\frac{2}{3}$
tids min. Meridian- skillnad Wester om

Upsala Observatorium.

Efter Kongl. Maj:ts Nådigste Stad-
gande, utgifwen

Åf Des Wetenskaps Academie.

Stockholm, tryckt hos PER. HESSELBERG.

Exemplaret sålles häftadt och fluret för i Skilling.

Sätt at förbättra sanke Ångar,
försökt i Skåne af Herr Carl Fredric Aspelin.

För några år sedan, lät jag lägga några lask små
sten på en sanke ång af 90 eller 100 alnars widd,
och märkte följande åren, at wackert gräs wisse sig
imellan stenarna, som war tredubbelt högre än på den
öfriga ången, hwarest endast wärer det så kallade
karraråset, som, i synnerhet då kalla wårar och som-
rar inträffa, blifwer ganska ringa.

Detta föranklåt mig, at widare til samma ång,
som har torfsjords art, och innehåller mycken syra
och kyla, framsöra några och 50 lask klapper eller
kampssten, som utlades til wid på en twårhand i
mellan hwordera, och där trampades ned, derigenom,
at arbetsfolket med sina träskor tryckte derpå, dels ock
med en träklubba nedbultades jämt med sliwa marken.

Sedan har på det stället i twånne år wisat sig et
ymnigt gräs, allaredan til tredubbelt emot wanlig-
heten: det ökar sig alt fort til frodighet och blifwer
jämwal tätare, alt som stenen hinnet öfwerwåras.
Wid gräs-slåttren skadades dock icke Lian med någon
sienhuagning, än mindre är sådant at befara för fram-
tiden, då stenen hunnit blifwa wäl öfwergrödd af
ångewallen.

Ö

Genom försökt dikning har jag på denna ång in-
gen ting kunnat winna, emedan knapt til mer än en
ala irån diket någon bättre gräs wärt derefter wi-
sat sig, ty som sliwa marken är utan sand bland-
ning, aldeles et bränn ämne, som dock icke kommit
til fasthet och hårdnad, kan den öfwerflödiga wättskan
genom dikning icke utdragas. Affall för wätttet kan
ej heller, utan alt för stor kostnad, erhållas. At hiel-
pa sådan ång med gödsel, wore för kostbart, och ha-
de icke bestånd i lånoden, emedan den sanke marken
dra er gödsel-ämnet ned på djupet. Men sten kan
hielpa, ty där på är, på de flåsta ställen, ingen brist,
utan den ligger mångom til hinder. Slik små sten,
som icke synnerligen duger til gårdesgårdar, och nog
fås, när man uprödjer oländig mark, samtar en sli-
tig åkerman, förer om wintren til stället med slåda,
at på sätt som sa t år, när kälén om wären gått u-
tur jorden, til öfwikeligt gagn, inbultas i sanke ångs-
wall. Slåta stenar kunna ej här til användas, u-
tan kunna nyttjas til andra behof. Kampsstenen må
ej wara större än två knytnåfwar, ty eljest gör hans
nedtrykning för stort sår på wallen, och tyngden kan
göra, at han sjunker för djupt ned: men alt för små
sten duger ej heller härtill, ty den kan icke så så godt
fåste

fäste uti jorden, utan skulle wid kal-
loshningen, eller af kreaturens trampning, frysa up
iaen och bliwa til hinder för Lian
wid slåttren. Lagom stor Klappersien
är bäst, som lätt kan trängas igenom
den lösa gräs-wallen, och där swalkar
gräsrotten mot torra, men war-
mer för kylla, hwarsöre man och skal
finna, at de finaste gräs-rötterne
linda sig omkring stenen, til deras
goda bärgning.

De ångar, som hafwa stark mös-
wärt, af grön eller hwit mösa, til et
quarters länad, och så tít, at intet
gräs derpå kan triffas, siå nöpligen
at hjelpa på annat sätt, än med
inläggning af sten, så framt de
icke om wintren eller wären kunna
sätas under watten, hwartil på
gansta få ställen gifwes lägenhet.
På sådana måste mösan törut
afriwas med starka reffsor, hwarefter
stenläggningen sker, och sedan
tidigt om hösten eller första
wärdagen utsås derpå höfrö,
tagit uti de labor, uti hwilka
kär-hö varit laadt; ty kärret
förwandlar ej sin natur genom
stenläggningen, at man derpå
genast kan wänta hårdwalls hö,
utan man bör wara nögd at få
ymnigare och bättre starr-hö.

Detta skal förmodeligen tjena til
god lärdom för hemmansbrukare
i skogsbygden, som på de flåsta stäl-
len

ten hafwa orsak at beklaga sig öfwer
maara och sanna ångar, men
deremot hafwa öfwerflöd af sten,
samlad af Förfäderna i stora
högar, så på åkrarna, som på
fälader och betesmarker, hwilka
där borttaga run och tjena
endast til nästen för Rättor
och kråkande djur, men utförde
på sina behöriga ställen, kunna
skaffa öwärderlig nytta.

Swiftar någon om hwad jag
här anført, gøre han sjelf försök
i sinätt, så låter han finna, at
min upgift, ehuru i första öfscende
för wännen, kan hånda, otrolig,
har sin riktighet. Arbetet är ej
tungt eller i stenkra orter
kostsam, utan kan förwättas
af barn och ynglingar, och
lönar sig rundeligen.

Om wi rätt kände den nytta
wi kunne göra af sten, åkren
i öterbruket, skulle wi ej så
mycket klaga öfwer den
månad deraf är på några
orter. Jag wil korteligen
nämma et af de många
bruk man kan göra sig af
slat hållsten. På et åkerstycke
af medelwättig god jord,
som är 1772 war sít
gödfadt, låt jag, i Junii
Månad 1778, då åkren
war i tråde, utlägga
slat gråsten, den bredaste
jag kunde finna, så tätt
som möjligt war. I början
af Maji, 1779, borttogs
stenen, och åkren

ren upfördes med wanligt ärder, då jorden fans så lös och lättbrukad, som den bästa källgårds jord, och behöfde endast harkwas til sinings. Öfriga åkren bredwid, som sommaren 1778 leat i linda, men om hösten 1778 och wären 1779 blifwit 3. gånger ärjad och twärjad, war ej på långt när så lättbrukad. Således spardes på den sienlagde åkren twänne årinningar. Icke desto mindre gaf det åkerstycket dubbelt mera och tillika frigare korn, än et lika stort stycke bredwid, til alla åffäders förundran, såsom hade det stycket nylig n varit ödt. Orsaken tyckes wara, at den ålaade stenen qwarhållit rusten eller fetman i jorden, som ållest bortdunstar. Stenen qwarfwer ock ogråset, samt håller jorden lös och lucker.

Suwi många äro icke de i skoasbygden, som hafwa sådant flat höllsten til myckenhet, hwilken efter hand årligen kan samlas och hemföras, samt nytjas til detta bruk, så ofta åkren skal ligga i tråde, til lårliga tider. Arbetet med stenens utläggande och uttagande är drågligt, för den som ej har stort utiåde, och wil ej mycket betnda emot de många åriningar, som derigenom bezaras, samt lönar sig mångfaltigt. Jag wägar säga, at sådant stentågning är måst så god som gånning på åkren. Åtminstone, då man wil wara säker om god lin-wårt, blifwer den åker, som med flat sten året förut varit belaad, den aldratillförläteligaste, om jorden annars är så djup, som til et lin-land wara bdr.

Posternas Afgång ifrån

LUND,

Sämte den förnyade Bref = Taxan.

Söndagen Kl. 7 eftermidd. inlefwereras Brevfwen til					
Öre S.		Öre S.			
Åbborsfors	10	Castelholm	9	G:ta Carleby	10
Alinasås	6	Carlstad	7	Gefle	9
Anianpelso	10	Christineh.	7	Götheborg	5
Arboga	8	Christinebad	10	Grenna	6
Åkersund	7	Damgarten	17	Gripshuld	17
Åtwekka	8	Delsbo	9	Grislehamn	9
Åbo	10	Eckerö	9	Halmstad	4
Ånäl	7	Ekslund	8	Hamburg	17
Ås	8	Eksjö	6	Hebemora	8
Bardt	17	Elkarleby	9	Helsingör	7
Beröen	17	Enaelholm	3	Helsingborg	3
Bjåsta	10	Enköping	8	Helsingfors	10
Bjärneborg	10	Estilstuna	8	Hernösand	10
Bollnås	9	Ekenås	10	Hjo	6
Borås	6	Falkenberg	4	Hofwa	7
Borgo	10	Falköping	6	Hudwikevall	9
Bråhestad	10	Fahlun	9	Jacobslad	10
Cajana	10	Frösön	10	Jönköping	5